

วรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990:
การศึกษาเปรียบเทียบ

นางสาวศิริพร ศรีวรกานต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GERMAN AND THAI CHILDREN'S LITERATURE IN THE 1980's
AND THE 1990's: A COMPARATIVE STUDY

Miss Siriporn Sriwarakan

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Literature and Comparative Literature
Faculty of Arts
Chulalongkorn University
Academic year 2008
Copyright of Chulalongkorn University

511603

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990:
การศึกษาเปรียบเทียบ

โดย

ศิริพร ศรีวรกานต์

สาขาวิชา

วรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ

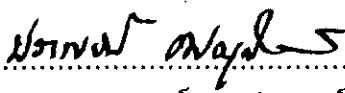
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. อนงค์นาฏ เถกิงวิทย์

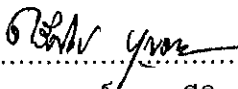
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

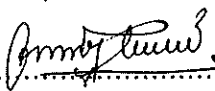
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. อัมภา โอตระกุล

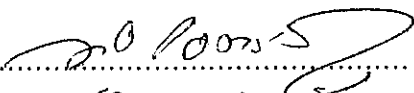
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์

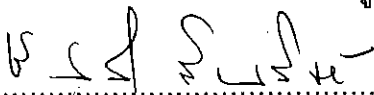
 คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพจน์ อัครวิรุฬหการ)

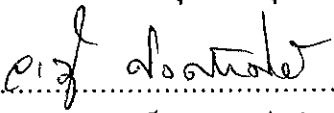
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

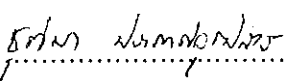
 ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดรีศิลป์ บุญขจร)

 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. อนงค์นาฏ เถกิงวิทย์)

 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. อัมภา โอตระกุล)

 กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ชัตสนีย์ สินธุสิงห์)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จาตุรี ดิงศภักดิ์)

 กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ชุติมา ประกาศวุฒิสาร)

ศิริพร ศรีวรรณดี : วรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990: การศึกษาเปรียบเทียบ. (GERMAN AND THAI CHILDREN'S LITERATURE IN THE 1980's AND THE 1990's: A COMPARATIVE STUDY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ดร. อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ศ.พิเศษ ดร. อัมภา โอตระกุล , 255 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ ศึกษาลักษณะของวรรณกรรมเด็กของทั้งสองวัฒนธรรม และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในวรรณกรรมเด็กของทั้งสองวัฒนธรรม

จากการศึกษาวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยพบว่าวรรณกรรมเด็กของทั้งสองสังคมมีลักษณะของวรรณกรรมเด็กแตกต่างกัน วรรณกรรมเด็กของเยอรมันเน้นการนำเสนอชีวิตเด็กตามที่เป็นจริง และเจาะลึกสู่โลกในจิตใจของเด็กทำให้สามารถเปิดกว้างให้กับหัวข้อที่หลากหลายและใช้วิธีการเล่าเรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้นเป็นผลให้วรรณกรรมเด็กของเยอรมันใกล้เคียงกับวรรณกรรมผู้ใหญ่ ส่วนวรรณกรรมเด็กของไทยเน้นการสั่งสอนส่งผลให้การนำเสนอภาพของเด็กเป็นภาพเด็กที่เป็นแบบอย่างให้กับผู้อ่านที่เป็นเด็ก ขณะเดียวกันใช้การผูกเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายและไม่มีการใช้หัวข้อหรือวิธีการเล่าเรื่องที่หลากหลายและซับซ้อน

นอกจากลักษณะของวรรณกรรมเด็กที่แตกต่างกันแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ที่ปรากฏในวรรณกรรมเด็กแตกต่างกันด้วย ภาพของเด็กที่ปรากฏในวรรณกรรมเด็กของเยอรมันเป็น "ผู้ที่มีสิทธิ์มีเสียง" เช่นผู้ใหญ่ เห็นได้จากการที่ผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นหรือรู้จักวิพากษ์วิจารณ์และมีความเป็นตัวของตัวเอง ส่วนภาพของเด็กที่ปรากฏในวรรณกรรมเด็กของไทยเป็น "ผู้น้อย" เห็นได้จากการผูกเรื่องให้เด็กมีบทบาทในฐานะที่มีหน้าที่เชื่อฟังและทำตามผู้ใหญ่ แม้ว่าลักษณะของวรรณกรรมเด็กและภาพของเด็กในวรรณกรรมเด็กของทั้งสองชาติแตกต่างกันอันเป็นผลมาจากความแตกต่างด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรม แต่วรรณกรรมเด็กของทั้งสองประเทศมีจุดร่วมกันประการหนึ่งคือ วรรณกรรมเด็กคือผลิตผลทางความคิดของผู้ใหญ่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง สิ่งที่ปรากฏในวรรณกรรมเด็กคือสิ่งที่ผู้ใหญ่ปรารถนา

สาขาวิชา วรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ

ลายมือชื่อนิสิต..... *ศิริพร ศรีวรรณดี*

ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... *อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์*

ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม..... *อัมภา โอตระกุล*

468 09201 22 : MAJOR LITERATURE AND COMPARATIVE LITERATURE

KEY WORD: CHILDREN'S LITERATURE / RELATIONSHIP BETWEEN CHILDREN AND ADULTS
SIRIPORN SRIWARAKAN: GERMAN AND THAI CHILDREN'S LITERATURE IN THE 1980's AND
THE 1990's: A COMPARATIVE STUDY. THESIS PRINCIPAL ADVISOR: ASSOC. PROF.
ANONGNAT THAKOENGWIT, Ph.D., THESIS CO-ADVISOR: PROF. AMPHA OTRAKUL, Ph.D.,
255 pp.

This research is a comparative analysis of German and Thai children's literature in the 1980's and 1990's. It has two objectives: one is to study the characteristics of the children's literature and the other is to study the relationship between children and adults in the children's literature in the two cultures.

According to the study, the characteristics of German and Thai children's literature is different. German children's literature focuses on the portrayal of child characters as they truly are and as such, it may be seen as portrayal of their internal lives. As a result, German children's literature presents a variety of themes and employs complex narrative techniques. Thus, German children's literature becomes more similar to adult literature. On the contrary, Thai children's literature focuses on didactic purposes. Portraying child characters as models for young readers and stories of Thai children's literature are simple and easy to understand. As a result, the emphasis is on the simplicity of themes and narrative techniques presentation.

In addition, the relationship between children and adults in German and Thai children's literature is different. Child characters in German children's literature are "people with the same rights as adults". Children are portrayed as individuals who can express their opinions freely or make their own decisions. They can stand up for their rights and can be independent. By contrast, child-characters in Thai children's literature are portrayed as "subordinate." This can be seen from the way child characters are presented as paying respect to adults and obeying adults' orders. Nevertheless, while, the characteristics of children's literature and the portrayal of child characters in children's literature of the two cultures are distinct, they share a common aim: to represent adults' perception and desire as appropriate cultural values to be inculcated into children.

Field of Study Literature and Comparative Literature Student's Signature.....
Academic Year 2008 Principal Advisor's Signature.....
Co-Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่าน คือ ศ.พิเศษ ดร. อัมภา โอตระกุล และรศ.ดร. อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์ ที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์และช่วยตรวจแก้ไขงาน

ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณผศ. ดร. ดรีศิลป์ บุญขจร ประธานหลักสูตรวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ และประธานในการสอบ และกรรมการสอบอีก 3 ท่าน คือ รศ.ชัตสนีย์ สินธุสิงห์ ผศ.ดร.จาศรี ดิงศภักย์ และอ.ดร.ชุติมา ประกาศวุฒิสาร สำหรับการให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สำหรับคำแนะนำทางด้านวรรณกรรมเด็กของเยอรมันนั้นผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ ศ.ดร.คาร์สเทิน ก้านเซล (Prof. Dr. Carsten Gansel) อาจารย์ประจำภาควิชาเยอรมันศึกษา แห่งมหาวิทยาลัยยูล์ลุส-ลีบิก เมืองกีเซน ประเทศเยอรมนี (Justus-Liebig Universität) และทุนจากองค์กรแลกเปลี่ยนนักวิชาการของเยอรมัน (DAAD) รวมถึงศ.ดร. อัลเฟรด เอเบนเบาเออร์ (Prof. Dr. Alfred Ebenbauer) อธิการบดีมหาวิทยาลัยเวียนนา และศ.ดร. แอร์นสท์ ไฮเบิร์ต (Prof. Dr. Ernst Seibert) อาจารย์ประจำภาควิชาเยอรมันศึกษา แห่งมหาวิทยาลัยเวียนนา ประเทศออสเตรีย และทุนสนับสนุนจากเอเชียยูนิเน็ต ในส่วนของงบประมาณของมหาวิทยาลัยเวียนนา

นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณสำนักงานอุดมศึกษาแห่งชาติที่ได้ให้ทุนพัฒนาอาจารย์ในประเทศให้กับผู้วิจัย และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้อนุมัติทุนเสนอผลงานวิชาการที่ต่างประเทศทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้ไปเสนอบทความวิชาการที่ประเทศอินเดีย

ตลอดระยะเวลาที่ศึกษานั้นผู้วิจัยคงจะไม่ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเต็มที่หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบทั้งสามท่านและคณาจารย์ทุกท่านของภาควิชา รวมถึงการอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ของภาควิชาทั้งสามท่านและเจ้าหน้าที่ของหลักสูตรวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทที่

1	บทนำ.....	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
	1.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ วรรณกรรมเด็กของเยอรมัน.....	9
	1.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเด็กของไทย.....	13
	1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	14
	1.4 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน.....	14
	1.5 ระเบียบวิธีในการวิจัยและขอบเขตของการวิจัย.....	15
	1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	19
	1.7 ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	20
	1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
2	วรรณกรรมเด็กในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม.....	21
	2.1 วรรณกรรมเด็กในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเยอรมัน.....	21
	2.1.1 วรรณกรรมเด็กก่อนเหตุการณ์ปฏิวัตินักศึกษา.....	21
	2.1.1.1 วรรณกรรมเด็กกับโลกที่ปลอดภัย.....	23

2.1.1.2	วรรณกรรมเด็กกับแนวคิดสังคมนิยม และภาพสังคมเมือง.....	28
2.1.1.3	วรรณกรรมเด็กกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก.....	33
2.1.2	วรรณกรรมเด็กหลังเหตุการณ์ปฏิวัตินักศึกษา.....	35
2.1.2.1	หัวข้อที่ใกล้เคียงวรรณกรรมผู้ใหญ่.....	38
2.1.2.2	วิธีการเล่าเรื่องที่ใกล้เคียงวรรณกรรมผู้ใหญ่.....	57
2.2	วรรณกรรมเด็กในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย.....	67
2.2.1	วรรณกรรมเด็กก่อนปีเด็กสากล.....	67
2.2.2	วรรณกรรมเด็กหลังปีเด็กสากล.....	70
2.3	ลักษณะของวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทย ช่วงทศวรรษ 1980 กับ 1990.....	77
3	โลกในบ้านของเด็ก.....	80
3.1	เด็กกับผู้ใหญ่.....	80
3.1.1	เด็กกับพ่อแม่.....	82
3.1.1.1	ภาพพ่อแม่ที่แตกต่างจากชนบ: เด็กกับพ่อแม่ ในวรรณกรรมเด็กของเยอรมัน.....	81
3.1.1.1.1	เด็กกับการสลับบทบาทของพ่อแม่.....	82
3.1.1.1.2	เด็กกับแม่ที่เป็นโรคประสาท.....	90
3.1.1.1.3	เด็กกับความรักครั้งใหม่ของแม่ และพ่อที่ดูเลว.....	96
3.1.1.1.4	เด็กกับการยอมรับแม่นอกสมรส.....	106
3.1.1.1.5	เด็กกับแม่ที่เป็นหญิงรักหญิง.....	110
3.1.1.1.6	เด็กกับพ่อที่ทอดทิ้งครอบครัว.....	115
3.1.1.2	ภาพพ่อแม่ตามชนบ: เด็กกับพ่อแม่ใน วรรณกรรมเด็กของไทย.....	119
3.1.1.2.1	เด็กกับพ่อแม่ตัวอย่าง.....	119
3.1.1.2.2	เด็กกับพ่อแม่ที่รักษา"บ้านสีขาว".....	121
3.1.1.2.3	เด็กกับอคติต่อแม่อกสมรส.....	122

3.1.2	เด็กกับผู้สูงอายุ: ตายายทดแทนพ่อแม่.....	128
3.2	ปัญหาในครอบครัว.....	136
3.2.1	การขาดความรักความอบอุ่น: "เด็กว่าเหว"	136
3.2.2	ความรุนแรงในครอบครัว: การลงโทษหรือการทำร้าย.....	145
3.3	บทสรุป"ภาพพ่อ-แม่-เด็ก"ในวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทย.....	154
4	โลกนอกร้านของเด็ก.....	159
4.1	สังคมในโรงเรียน.....	159
4.1.1	โรงเรียนกับการบ่มเพาะ.....	159
4.1.2	เด็กกับครู.....	164
4.1.3	ปัญหาในโรงเรียน.....	173
4.1.3.1	ความรุนแรงในหมู่เด็ก: ปัญหาที่พบทั้งในวรรณกรรมเด็ก ของเยอรมันกับของไทย.....	173
4.1.3.2	ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา: ปัญหาที่พบเฉพาะใน วรรณกรรมเด็กของไทย.....	181
4.2	สังคมในกลุ่มเพื่อน.....	184
4.2.1	การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม: บทบาทของการรวมกลุ่มของเด็ก ที่พบทั้งในวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทย.....	184
4.2.2	การรวมกลุ่มที่พบเฉพาะในวรรณกรรมเด็กของเยอรมันหรือของไทย.....	189
4.2.2.1	"การเรียกร้องของเด็ก": การรวมกลุ่มของเด็กที่พบเฉพาะใน วรรณกรรมเด็กของเยอรมัน.....	189
4.2.2.2	"สามัคคีคือพลัง": การรวมกลุ่มของเด็กที่พบเฉพาะใน วรรณกรรมเด็กของไทย.....	193
4.3	เด็กกับ"รัฐ".....	198
4.3.1	"รัฐ"ในวรรณกรรมเด็กของเยอรมัน.....	198
4.3.2	"รัฐ"ในวรรณกรรมเด็กของไทย.....	208
4.4	"เด็กคือผู้ใหญ่ในวันหน้า": บทสรุปเด็กในอุดมคติในวรรณกรรมเด็ก ของเยอรมันกับของไทย.....	224

บทที่	
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....227
5.1	บทสรุป.....227
5.1.1	บทบาทของวรรณกรรมเด็ก.....227
5.1.2	ลักษณะของวรรณกรรมเด็ก.....228
5.1.3	บทบาทของเด็ก.....230
5.2	ข้อเสนอแนะ.....231
	รายการอ้างอิง.....232
	บรรณานุกรม.....240
	ภาคผนวก.....245
	ภาคผนวก ก.....245
	ภาคผนวก ข.....251
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....255